

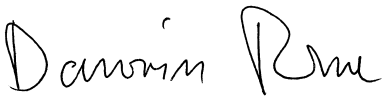
Popis ptic na območju Spodnje Savinjske doline po poplavnem dogodku I. 2023

(končno poročilo: v 1.0)

EKOS

Ljubljana, november 2024

- Naročnik:** Aquarius d.o.o. Ljubljana
Cesta Andreja Bitenca 68, Ljubljana
(predstavnik naročnika: mag. Martin Žerdin, direktor)
- Izvajalec:** Nacionalni inštitut za biologijo
Večna pot 121
SI-1000 Ljubljana
(predstavnik izvajalca: dr. Maja Ravnikar, direktorica)
- Naloga:** Popis ptic na območju Spodnje Savinjske doline po poplavnem dogodku I. 2023
- Naročilnica:** 6/2024
- Nosilec:** dr. Davorin Tome, univ. dipl. biol.
-
- Fotografije:** Davorin Tome
- Naslovnica:** Delno ekstenzivni travniki na območju predvidenem za odvzem materiala, lokacija 9 –
potencialno za ptice najbolj vredno območje.

Vsebina

Povzetek.....	4
Uvod	4
Metode	4
Rezultati in ugotovitve.....	5
Nasipi ob Ložnici	5
Razbremenilnik Ložnica	6
Gomilsko	6
Gozdnica	7
Lokacija 9 in 10	8
Opažene ptice.....	11
Možne gnezdilke, ki jih nismo opazili	12
Sklep	13
Literatura	15

Povzetek

V poročilu je seznam ptic na območju Spodnje Savinjske doline, kjer po poplavnem dogodku l. 2023 popisi še niso bili izvedeni. Zaradi prepoznega datuma terenskega dela (pognezditveno obdobje) je seznam okviren. Dopolnjen je s seznamom vrst, ki bi jih morda lahko opazili, če bi teren naredili v gnezditveni sezoni. Na podlagi ocene primernosti habitatov za ptice so opisana območja s potencialno večjim pomenom in območja, ki nimajo večjega pomena za ptice.

Uvod

Porečje Savinje z vidika poplavne nevarnosti in posledično ogroženosti glede na pogostost, raznolikost in obseg poplavnih dogodkov sodi med najbolj izpostavljeno območje v Sloveniji. Za naročnika Aquarius d.o.o. Ljubljana smo v okviru projekta "Zagotovitev poplavne varnosti v spodnji Savinjski dolini" v letih 2022 in 2023 popisali ptice gnezdilke na območju Savinje, kjer so predvideni posegi za zmanjševanje poplavne ogroženosti. V letu 2024 smo opravili dodatne popise, in sicer na območjih Spodnje Savinjske doline, kjer po poplavnem dogodku l. 2023 popisi še niso bili izvedeni: nasipi ob Ložnici (med Podlogom in Drešinjo vasjo), Razbremenilnik Ložnica (pri Polzeli), območje Gozdnice, območje Bolske pri naselju Gomilsko, območje zahodno od naselja Pondor in Tabor (v tem dokumentu poimenovano kot lokaciji 9 in 10), na katere se nanaša to poročilo. Naloga je prišla dokaj pozno v sezoni, teren smo opravili v sredini julija, kar je neugoden čas za popis gnezdečih ptic. Do takrat jih je večina namreč že odgnedila, zaradi česar so težje detektibilne. Poudarek naloge je bil zato ovrednotiti območja predvidena za posege z vidika potencialne primernosti habitatov za ptice. Pri vrednotenju smo si pomagali tudi s podatki iz atlasa ptic Slovenije (Mihelič in sod. 2019) – na podlagi podatkov iz atlasa smo sklepali o potencialni prisotnosti vrst, ki jih na območju v času terena nismo opazili.

Metode

Območja smo 18.7.2024 in 20.7.2024 deloma prehodili, deloma prevozili s pogostim ustavljanjem. Kljub temu, da so ptice poleti težko odkrivne, smo beležili vrste, ki smo jih opazili. Poudarek je bil na beleženju primernih gnezditvenih habitatov, ki se nahajajo na območjih, predvidenih za poseg. V rezultatih tako podajamo opise habitatov na vsakem posameznem območju (z opombami glede primernosti za ptice), seznam opaženih vrst na vseh območjih skupaj s komentarjem in seznam vrst, ki bi po naši oceni morda na območju lahko gnezdile. Območja komentiramo glede potencialnega vpliva posega.

Rezultati in ugotovitve

Nasipi ob Ložnici

Pregledali smo območje od naselja Podlog do naselja Ložnica pri Žalcu.

Bregovi struge pritoka Ložnica in nadalje potoka Ložnica so praktično neporaščeni z lesnatimi rastlinami, kar kaže, da se ozemlje kosi vse do struge. V okviru struge tako ni primernih mest za gnezdenje redkih in ogroženih ptic, eventuelno se ob potoku pojavijo vrste, ki pridejo pit ali se kopat. Širše območje na obeh straneh struge je intenzivna kmetijska krajina, pretežno njive, ostalo intenzivni travniki, ki so bili v času terena že vsaj enkrat pokošeni. V času popisovanja so bile na območju še njive s koruzo, že požete njive žitaric, nekaj njiv s sončnicami, proti Arji vasi nekaj njiv s hmeljem. **Za celotno območje ocenjujemo, da nima primernih habitatov za gnezdenje redkih in ogroženih ptic.** Na njivah in travnikih se verjetno ptice le hranijo, kar je odvisno tudi od kulture, ki je zasejana na njivi.

Slika 1. Intenzivna kmetijska pokrajina na obeh straneh pritoka Ložnice, kjer je predvidena ureditev nasipov.

Razbremenilnik Ložnica

Pregledali smo območje od Orove vasi do Polzele.

Vodotok na območju predvidenega zadrževalnika je neporaščen z lesnatimi rastlinami, izgleda, da se kosi vse do struge. Del proti Polzeli je že sub-urbano območje, ostalo je pretežno intenzivna kmetijska krajina. Večina površine so intenzivni travniki (nekateri so dosejani z deteljo) in koruzne njive. **Ocenjujemo, da območje ni primerno gnezdišče za redke in ogrožene ptice**, morda se ob vodi občasno zadržujejo posamezne ptice zaradi pitja. Ocenjujemo da so to vrste, ki niso ogrožene.

Slika 2. Intenzivna kmetijska pokrajina (v ozadju predmestje Polzele), kjer je predvidena izgradnja razbremenilnika.

Gomilsko

Pregledali smo območje Bolske vzdolž naselja Gomilsko.

Območje je pretežno sub-urbano. Ob vodotoku je na obeh bregovih ozek pas dreves in grmovja. V tem pasu je možno gnezdenje posameznih parov ptic, ocenjujemo pa, da le vrst, ki so pri nas pogoste in niso ogrožene (npr.: bela pastirica, ščinkavec, črnoglavka ipd.). V zaledju reke, na območjih, ki niso sub-urbana, je intenzivna kmetijska krajina, pretežno travniki, nekaj tudi koruznih njiv. **Ocenjujemo, da območje za gnezdenje redkih ali ogroženih vrst ptic nima primernih habitatov.**

Slika 3: Desno je del ozkega pasu lesne vegetacije ob potoku Bolska. Takoj za vegetacijo so na obe strani intenzivne kmetijske površine ali sub-urbano območje (v ozadju se vidi del naselja Gomilsko).

Gozdnica

Območje potoka Gozdnica, zahodno od Grajske vasi, je delno poraščeno z mešanim gozdom, večji del je intenzivna kmetijska krajina – pretežno intenzivni travniki, ki so bili ob obisku že vsaj enkrat pokošeni, ter koruzne njive. Ocenjujemo, da v gozdu gnezdiijo splošno razširjene vrste ptic, ker pa je površina majhna, v okolici pa je še veliko gozda, vpliv na populacije ptic v primeru izgube tega območja, verjetno ne bo velik. **V intenzivni kmetijski krajini ni primernih gnezdišč za redke in ogrožene ptice.**

Slika 4. Območje predvideno za mokri zadrževalnik se začne za koruzno njivo, vključen je tudi manjši gozd na levi strani slike za zgradbami.

Lokacija 9 in 10

Pregledali smo območje »Lokacija 9 in 10«, ki sta v ožjem pasu med sabo povezani.

Območje lokacije 10

Območje na lokaciji 10 je intenzivna kmetijska krajina, pretežno z intenzivnimi travniki, ki so bili v času obiska že vsaj enkrat pokošeni, preostalo so koruzne njive. **Ocenjujemo da intenzivni odseki niso primerni za gnezdenje redkih in ogroženih ptic.** Med travnik so speljani posamezni osuševalni jarki, ki so mestoma zaraščeni z rogozom. **V tem predelu je možno gnezdenje tudi kakšnih travniških vrst ptic, kot na primer prosnik, a le redkih in posamičnih parov.**

Slika 5. Intenzivna kmetijska krajina na območju odvzema materiala lokacija 10. Dobro je viden tudi osuševalni jarek, ki je zaraščen z rogozom – možno gnezdišče za travniške vrste ptic.

Območje lokacije 9

Območje lokacije 9 je manj intenzivna kmetijska krajina, pretežno travnata, s posameznimi ekstenzivnimi travniki, ki v času obiska še niso bili pokošeni. Deli območja so bili zagrajeni kot pašniki, ki so lahko primerni tudi za travniške ptice, če gostota živine ni prevelika. Vmes so posamezna drevesa in manjši grmovni sestoji, osuševalni jarki iz katerih je ponekod rasla rogoza. Za nekatere travniške vrste je morda privlačna struktura tudi sadovnjak na Z delu območja. **Ocenjujemo, da je območje vsaj v predelih, ki so manj intenzivni, primerno tudi za gnezdenje travniških vrst ptic kot sta npr. prosnik, rjavi srakoper – a ne v velikem številu.**

Slika 6. Intenzivna do ekstenzivna kmetijska krajina na območju odvzema materiala lokacija 9 s posameznimi drevesi, grmovji. Za nekatere travniške vrste imajo lahko ugoden vpliv tudi podporne strukture v sadovnjaku.

Opažene ptice

Poletje ni primeren čas za popisovanje ptic gnezdil, zato je seznam ptic, ki smo jih opazili na območjih podcenjen zapis vrst, ki na območju gnezdi (Tabela 1).

Tabela 1. Seznam opaženih vrst ob pregledu 18.7. in 20.7.2024 (NG – na območju verjetno ne gnezdi; IUCN (Birdlife International 2021) LC vrsta je na evropskem rdečem seznamu ptic kot neogrožena; RS (Uradni list, 2002), vrsta je v slovenskem rdečem seznamu ptic kot O-izven nevarnosti, V-ranljiva)

species	vrsta	Komentar	IUCN	RS
<i>Buteo buteo</i>	Kanja	NG – gnezdi v okolici na območjih išče hrano	LC	O
<i>Carduelis carduelis</i>	Lišček	Verjetno v sub-urbanih delih	LC	
<i>Chloris chloris</i>	Zelenec	Možno v gozdu pri Gozdnici, Možno v sub-urbanih delih	LC	
<i>Columba palumbus</i>	Grivar	Možno v gozdu pri Gozdnici	LC	O
<i>Corvus cornix</i>	Siva vrana	Možno na drevesih ob Bolski	LC	
<i>Erithacus rubecula</i>	Taščica	Verjetno v gozdu pri Gozdnici, Možno v sub-urbanih delih	LC	
<i>Falco tinnunculus</i>	Postovka	NG – gnezdi v okolici na območjih išče hrano	LC	V
<i>Fringilla coelebs</i>	Ščinkavec	Verjetno v gozdu pri Gozdnici, Možno v sub-urbanih delih, možno na drevesih ob Bolski	LC	
<i>Garrulus glandarius</i>	Šoja	Možno v gozdu pri Gozdnici	LC	
<i>Hirundo rustica</i>	Kmečka lastovka	NG – gnezdi v okoliških vaseh, na območju išče hrano	LC	
<i>Lanius collurio</i>	Rjavi srakoper	Možno na bolj ekstenzivnih delih travnikov	LC	V
<i>Motacila alba</i>	Bela pastirica	Možno ob potokih	LC	
<i>Parus major</i>	Velika sinica	Verjetno v gozdu pri Gozdnici, Možno v sub-urbanih delih	LC	
<i>Passer domesticus</i>	Domači vrabec	Možno v sub-urbanih delih	LC	
<i>Passer montanus</i>	Poljski vrabec	Možno v sub-urbanih delih	LC	
<i>Pica pica</i>	Sraka	Možno v sub-urbanih delih	LC	
<i>Saxicola torquata</i>	Prosnik	Možno na bolj ekstenzivnih delih travnikov	LC	
<i>Srinus serinus</i>	Grilček	Možno v sub-urbanih delih	LC	
<i>Sturnus vulgaris</i>	Škorec	Verjetno v gozdu pri Gozdnici, Možno v sub-urbanih delih	LC	
<i>Turdus merula</i>	Kos	Verjetno v gozdu pri Gozdnici, Možno v sub-urbanih delih	LC	

Možne gnezdilke, ki jih nismo opazili

V Tabeli 2 podajamo seznam ptic, ki bi potencialno lahko gnezdile na območju opazovanja, a jih zaradi poznega datuma, ko smo bili na terenu, nismo videli. Seznam je narejen na podlagi podatkov iz poročila o pticah Savinjske doline (Tome, 2022) in Ornitološkega atlasa Slovenije (Mihelič in sod. 2019).

Tabela 2. Seznam vrst, ki, kljub temu da jih nismo popisali, morda vseeno gnezdiijo na območju, z opisom potencialnega gnezditvenega habitata.

Species	Vrsta	habitat
<i>Acrocephalus palustris</i>	Močvirska trstnica	Kmetijska krajina, mokrišče
<i>Aegethalos caudatus</i>	Dolgorepka	Gozd
<i>Alauda arvensis</i>	Poljski škrjanec	Kmetijska krajina
<i>Anthus trivialis</i>	Drevesna cipa	Kmetijska krajina
<i>Carduelis cannabina</i>	Repnik	Kmetijska krajina
<i>Certhyal brachydactyla</i>	Kratkoprsti plezalček	Gozd
<i>Cuculus canorus</i>	Kukavica	Gozd, kmetijska krajina
<i>Coccyzus coccyzus</i>	Dlesk	Gozd
<i>Cyanistes caeruleus</i>	Plavček	Gozd, urbano
<i>Dryocopus martius</i>	Črna žolna	Gozd
<i>Dendrocopos major</i>	Veliki detel	Gozd
<i>Emberiza citrinella</i>	Rumeni strnad	Kmetijska krajina
<i>Galerida cristata</i>	Čopasti škrjanec	Kmetijska krajina
<i>Motacila cinerea</i>	Siva pastirica	Kmetijska krajina, mokrišče
<i>Motacila flava</i>	Rumena pastirica	Kmetijska krajina
<i>Muscicapa striata</i>	Sivi muhar	Urbano
<i>Oriolus oriolus</i>	Kobilar	Gozd
<i>Periparus ater</i>	Menišček	Gozd
<i>Phasianus colchicus</i>	Fazan	Kmetijska krajina
<i>Phoenicurus ochruros</i>	Šmarnica	Urbano
<i>Phylloscopus collybita</i>	Vrbji kovaček	Gozd
<i>Poecile palustris</i>	Močvirska sinica	Gozd, urbano
<i>Regulus regulus</i>	Rumeni kraljiček	Gozd
<i>Sitta europaea</i>	Brglez	Gozd
<i>Streptopelia decaocto</i>	Turška grlica	Urbano
<i>Sylvia attricapila</i>	Črnoglavka	Gozd
<i>Sylvia communis</i>	Rjava penica	Kmetijska krajina
<i>Troglodytes troglodytes</i>	Stržek	Gozd
<i>Turdus philomela</i>	Cikovt	Gozd

Sklep

Praviloma se pregledana območja nahajajo na površinah intenzivne kmetijske krajine. Večinoma so to intenzivni travniki, ki so bili v času našega pregleda že pokošeni, nekateri verjetno že dvakrat v tem letu, nekateri tudi dosejani z deteljo. Preostalo so bile koruzne njive in njive z žitaricami, ki so bile v času ogleda že požete. Območja tako intenzivne kmetijske krajine za gnezdenje ptic nimajo večje vrednosti, zato **ocenjujemo, da posegi na teh lokacijah ne bodo predstavljali večjega vpliva na redke in ogrožene ptice.**

Vodotoki na območju so regulirani, obale so intenzivno vzdrževane, redko kje v ozkem pasu zaraščene z lesnatimi rastlinami. **Ocenjujemo, da niso primerni kot gnezdišče za redke in ogrožene ptice, kvečjemu za pitje in kopanje.**

Izjema je območje, kjer bi vpliv na ptice morda lahko bil nekoliko večji, to je območje lokacije 9. Tu so na posameznih predelih bile tudi v času obiska manjše površine nepokošenih, ekstenzivnih travnikov, del območja so bili pašniki, ki, če gostota živine ni prevelika, lahko predstavljajo primerno gnezdišče za travniške vrste ptic. V tem delu so bile na travnikih tudi določene visoke strukture – drevesa, grmovje, ogrodje za sadovnjak, ki privabijo nekatere vrste travniških ptic. Na tem območju (in edino na njem) smo opazovali dve zanimivi travniški vrsti, prosnika (v tem delu Slovenije redka vrsta) in rjavega srakoperja (v Sloveniji ogrožena vrsta). Ocenjujemo, da obstaja verjetnost da na tem območju tudi gnezdita. Za nedvoumno potrditev bi morali območje obiskati v drugi polovici maja, ko je čas za gnezdenje. Ocenjujemo pa da vrsti tu ne gnezdita v velikem številu, saj je potencialno primernih površin malo. **Z obstoječimi podatki ni mogoče soditi o obsegu vpliva v primeru posegov na območju lokacije 9.** Za kaj takega bi poleg že omenjenega pomladanskega popisa morali ugotoviti tudi, kaj prisotnost teh dveh ptic pomeni za populacijo v širšem območju in ali so v bližini območja, na katera bi se vrsti potencialno lahko premaknili.

Slika 7. Rjavi srakoper (*Lanius collurio*) – v Sloveniji ogrožena vrsta.

Slika 8. Prosnik (*Saxicola torquata*) – v Savinjski dolini redka vrsta.

Literatura

Bibby CJ, Burgess ND, Hill DA (1992) Bird Census Techniques. Academic Press, London.

BirdLife International (2021) European Red List of Birds. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Mihelič T., Kmecl P., Denac K., Koce U., Vrezec A., Denac D. (eds.) (2019): Atlas ptic Slovenije. Popis gnezdilk 2002–2017. – DOPPS, Ljubljana.

Uradni list (2002): Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam. UL RS 82/2002.

Tome, D. 2022: Ptice Savinje in predvidenih suhih zadrževalnikov okoli Savinje, NIB poročilo.